

POSTANOWIENIE

Dnia 30 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z odwołania K. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Gdańsku

z udziałem R. N.

o podleganie ustawodawstwu oraz zaświadczenie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 30 stycznia 2024 r.,

skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku

z dnia 22 kwietnia 2022 r., sygn. akt III AUa 590/20,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

**2. zasądza od K. W. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń
Społecznych Oddziałowi w Gdańsku 240 (dwieście czterdzieści)
złotych z odsetkami z art. 98 § 1¹ k.p.c.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Gdańsku, po ponownym rozpoznaniu sprawy, wyrokiem z 22 kwietnia 2022 r. oddalił apelację K. W. od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku z 7 stycznia 2020 r., który oddalił jej odwołanie od decyzji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Gdańsku z 15 listopada 2018 r., cofającej zaświadczenie A1 wydane dla ubezpieczonej R. N., gdyż nie było uprawnione dla niej poświadczenie podlegania ubezpieczeniom społecznym w kraju na podstawie art. 13 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004, wobec wykonywania zatrudnienia w

Niemczech i właściwej podstawy dla tego zatrudnienia z art. 11 ust. 3 lit. a tego rozporządzenia.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

Istnieje bowiem potrzeba wykładni art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego budzącego poważne wątpliwości w zakresie:

- tego, czy ustalenie ustawodawstwa właściwego dla ubezpieczonej poczynione przez organ rentowy w ramach procedury koordynacji opisanej w tym przepisie, mogą być przedmiotem merytorycznej kontroli ze strony polskiego sądu, w przypadku, gdy organ rentowy jest tą instytucją ubezpieczeniową, która ustaliła dla ubezpieczonej ustawodawstwo mające zastosowanie dla ubezpieczonej, zaś jego niemiecki odpowiednik jedynie zaakceptował w sposób milczący te ustalenia,

- tego, jak należy rozumieć użyte w tym przepisie sformułowanie w odniesieniu do ustalenia ustawodawstwa właściwego przez instytucję ubezpieczeniową, iż „staje się ostateczne” tj. czy owa „ostateczność” odnosi skutek tylko wobec instytucji ubezpieczeniowych, które czyniły ustalenia w ramach procedury koordynacji (charakter horyzontalny), czy też odnosi skutek wobec ubezpieczonej i powoduje, że ona nie jest już uprawniona do tego, aby kwestionować przed sądem tych ustaleń (charakter wertykalny), w kontekście wynikającego z przepisów art. 83 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz z art. 45 ust. 1 i art. 78 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej prawa do sądu, zasady dwuinstancyjności postępowania oraz przyjęcia domniemania, iż co do zasady od każdej decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych przysługuje odwołanie do właściwego sądu.

Ponadto w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne a mianowicie:

Czy podjęte przez organ rentowy w ramach przeprowadzenia procedury ustalenia ustawodawstwa właściwego w trybie art. 16 rozporządzenia UE 987/2009, rozstrzygnięcie dotyczące ustawodawstwa mającego zastosowanie dla Ubezpieczonej, podlega merytorycznej kontroli ze strony polskiego sądu, czy też rozstrzygnięcia organu rentowego w tej materii są a priori wyłączone spod kontroli

sądu w zakresie ich merytorycznej poprawności i zgodności z przepisami prawa materialnego?

Pozwany wniosk o nieprzyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarżąca we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawia zasadnej podstawy przedsądu i dlatego nie został uwzględniony.

Sąd Najwyższy nie przyjął wcześniej skarg kasacyjnych skarżącej w podobnych sprawach (sygn. II USK 189/22, 88/22, 680/21, 333/21, 140/23, 189/22). Argumentacja podana w tych sprawach jest aktualna również w tej sprawie, w której odmowa przyjęcia skargi nie wynika tylko z utrzymania jednolitości orzeczeń.

Wskazanie we wniosku na pierwszą i drugą podstawę przedsądu – art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. nie jest wystarczające do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Powołane we wniosku podstawy nie spełniają się jako zasadne podstawy przedsądu.

Wniosek nie wykazuje kwalifikowanej potrzeby wykładni art. 16 rozporządzenia. Nie jest to przepis nowy, gdyż ma już swoje opracowania w piśmiennictwie oraz orzecznictwo. Przedmiotem zainteresowania podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. jest tylko sam przepis ze względu na poważne wątpliwości w jego wykładni lub rozbieżności w orzecznictwie. W tym wyraża się uniwersalny charakter tej podstawy przedsądu. Treść pytań uzasadnia natomiast stwierdzenie, że ich istota dotyczy stosowania przepisu w indywidulanej sprawie skarżącej, co może być kontrolowane w ramach podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., do której wniosek nie odwołuje się, i w ramach której można ocenić zastosowanie art. 16 rozporządzenia w sprawie skarżącej, w tym, w aspekcie zgłoszonych wątpliwości. Nie można przede wszystkim pomijać, że decyzja została wydana na podstawie określonych ustaleń co do miejsca wykonywania zatrudnienia, co rzutowało na weryfikację pierwotnie określonej podstawy wydania zaświadczenia A1. Wobec nowych ustaleń pozwany mógł wycofać zaświadczenie

A1. Więcej, był do tego zobowiązany, gdyż przepisy unijne o koordynacji są wspólne i decyzja co do podlegania ubezpieczeniom zależy od miejsca wykonywanej pracy lub działalności, dla których w aspekcie podlegania ubezpieczeniom społecznym określona jest zasada oraz wyjątki. W tej sprawie decydowało to, że praca była wykonywana w Niemczech. Należy dostrzec, że decyzja pozwanego dotyczyła tylko cofnięcia zaświadczenia A1. Sprawa była ponownie rozpoznawana po wcześniejszym uchyleniu jej do organu rentowego i instytucja niemiecka nie wniosła zastrzeżeń w odniesieniu do stanowiska pozwanego. Ocena w tym zakresie wykracza ponad potrzebę argumentacji, gdyż należy to do podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., do której nie odwołuje się wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Natomiast w aspekcie treści zgłoszonej podstawy przedsądu odpowiedź jest pozytywna, gdyż decyzja pozwanego podlegała kontroli sądowej i Sąd powszechny nie stwierdził naruszenia art. 16 rozporządzenia. Należy dostrzec, że art. 16 odnosi się do procedury dotyczącej stosowania art. 13 rozporządzenia nr 883/2004, czyli do sytuacji, w której osoba, która wykonuje pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich, informuje o tym instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania. W tej sprawie organ ustalił, iż nie była spełniona przesłanka z tej regulacji, gdyż ubezpieczona wykonywała pracę w Niemczech i z tego wynikał obowiązek cofnięcia zaświadczenia. Wówczas na etapie cofnięcia zaświadczenia A1 konsultacje z drugą stroną nie są bezwzględnie konieczne (por. ostatni wyrok TSUE z 16 listopada 2023 r., C-422/2 w odpowiedzi na pytanie Sądu Najwyższego). Cofnięcie zaświadczenia A1 nie oznacza, że jest to ostateczna decyzja w kwestii podlegania ubezpieczeniom społecznym na gruncie reguł unijnej koordynacji, z tej przyczyny, że pozwany organ rentowy nie może rozstrzygać o podleganiu ubezpieczeniom społecznym w drugim kraju (w Niemczech) z tytułu wykonywania tam pracy, zatrudnienia czy działalności.

Podobna ocena odnosi się do podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., gdyż sformułowane zagadnienie nie ma rangi istotnego zagadnienia prawnego, które ma na uwadze ten przepis. Nie wykracza bowiem poza zwykłą wykładnię prawa, bo kontrola sądowa nie jest wyłączona. Inną kwestią jest to co podlega kontroli, jako że decyzja została wydana na podstawie art. 5 ust. 1

rozporządzenia i dotyczy tylko cofnięcia zaświadczenia A1, którą organ rentowy może podjąć bez uprzedniej konsultacji z instytucją drugiego państwa (por. wskazany wyrok TSUE).

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.)

O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 § 1, § 1¹ i § 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i 398²¹ k.p.c. oraz na podstawie § 9 ust. 2 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

[SOP]

(r.g.)